

Posudek školitele disertační práce

AMU

Divadelní fakulta

Dramatická umění

Alternativní a loutková tvorba a její teorie

Student: **MgA. Dragan Stojčevski**

Téma: **Prostory odjinud. Tvorba prostorů skrze scénografickou instalaci**

Školitel: Mgr. Radoslava Schmelzová

1. K vytčenému cíli disertační práce:

Disertační práce se zabývá specifickou tvorbou prostoru, kterou doktorand definuje jako *scénografickou instalaci* a která se dotýká jak scénografie v současném divadle, tak instalace ve výtvarném umění. Diplomant si jako cíle práce stanovil:

- popsat spojitost mezi výtvarnou instalací a divadelní scénografií, a zařadit tento mezioborový přístup do kontextu obou zmíněných oborů
- definovat pojem scénografická instalace coby specifický druh scénografie v divadle, ale také jako samostatný umělecký žánr.
- analyzovat mechanismy tvorby scénografické instalace na základě příkladů vlastní praxe
- popsat zda a jaký vliv má tento druh prostorové tvorby, kterou označuje jako „scénografickou instalaci“ na oblasti, které pracují s fyzickým prostorem, ať už jde o divadelní scénografii, instalace jako výtvarné médium, výstavnictví anebo třeba tvorbu pomníků ve veřejném prostoru.

Dragan Stojčevski se pustil do obtížného úkolu, v němž se kromě teoretického kontextu opírá o realizované projekty, ať už jiných autorů, či svých vlastních, kde hlavní tezí je, cituji: „vždy šlo o tvorbu fyzického prostoru, který má performativní charakter.“ Při promýšlení svých projektů začal také rozlišovat typ instalací a to *instalaci performativní* a *instalaci narativní*. Z obojího vyplynul další úkol, tedy definovat jak „performativní prostor“, tak zmíněné dva typy instalací.

2. Hodnocení formální stránky předložené práce

Předložená práce splňuje formální nároky kladené na závěrečné práce. Je uveden abstrakt, cíle práce a také stav současného bádání, kde shrnuje literaturu, která se tématu nějakým způsobem dotýká, a z níž student vycházel. Text je strukturovaný do čtyř hlavních kapitol: 1. *Prostor jako médium* 2. *Definice scénografické instalace* 3. *Hledání scénografické instalace ve své vlastní umělecké praxi* 4. *Divák ve scénografické instalaci*. Pečlivě je vypracován poznámkový aparát a odpovídající způsob citací. Je zjevné, že autor věnoval velkou péči i jazykové stránce práce (není rodilý mluvčí).

Zdařilé je i grafické zpracování připojených obrazových materiálů a doprovodného CD s ukázkami jeho práce.

3. Použitá literatura a internetové zdroje

Literaturu i další (internetové) zdroje, které jsou uvedeny na konci práce, považuji za relevantní.

4. Poznámky k vlastní práci

Student si stanovil jako výchozí téma „prostor“, či přesněji tvorbu prostoru a zaměřil se na tyto typy prostorů:

- A prostor divadelní, zvl. vztah jeviště – hlediště
- B výstavní prostor galerií a muzeí
- C veřejný prostor

Tyto prostory zkoumal ze tří hledisek:

- scénografie,
- instalace a expozice
- umělecké intervence ve veřejném prostoru, případně tvorba pomníků.

Na základě vlastní umělecké tvorby v těchto šesti kategoriích ještě sledoval metody tvorby scénografické instalace a to z těchto pohledů:

- I. Rekontextualizace prostoru – jeho proměna skrze uměleckou intervenci
- II. Přemísťování objektů do muzeí a galerie
- III. Prostorová simulace jako princip scénografické tvorby.

Po mém soudu je zjevné, že doktorand narazil ve své vlastní tvorbě na teoretické problémy, které nejprve přirozeně sledoval a poté dospěl do bodu, kdy bylo třeba je nějak analyzovat a strukturovat, aby porozuměl i vlastní metodě práce a jejím obsahům.

Zároveň je zřejmé, že z toho vychází i tato komplikovaná struktura a postup, které bylo obtížné přehledně sledovat v textu, přesto se o to Dragan Stojčevski systematicky snažil. Vybíral jednotlivé případy jako doklady svých tvrzení a zároveň k nim přinášel i přiměřený terminologický rámeček. V takto stanovené struktuře práce soustavně sleduje výčet různých možných kombinací: vztahů prostorů, typů metod a chování diváků a postupy tvůrců.

Sleduje konvence prezentace uměleckého díla v tzv. kukátkovém prostoru, v divadelním „black boxu“ i ve výtvarném „white cube“, oproti práci v terénu krajiny, či ve veřejném prostoru. Podrobně zkoumá i nároky kladené na diváka, ale i různé metody práce, které umožňují tvůrcům nabídnout divákům aktivní roli při vzniku a vnímání díla.

Jako základní pojem, od něhož se jeho úvahy odvíjí, využil termín Sodji Lotker „scénografická instalace“, od něhož postupuje k charakteristikám „performativního prostoru“ Eriky Fischer-Lichte. Z výtvarné oblasti je důležitý dobový pohled Michaela Frieda (*Umění a objektovost*), kdy esteticky strohý minimalismus, je obviněn z nepřipustné teatralizace, a jako příčina je označeno *zapojení času a pohybu diváka v prostoru do percepce výtvarného díla*.

Zde se po mém soudu jeví bod, kde se výtvarná instalace, která není ani sochou, ani architekturou, a divadelní scénografie setkávají (Rosalind Krauss, *Sculpture in the expanded field*). V práci Angeliky Nolert *Performative Installation*, která sleduje performativní potenciál v současném výtvarném umění, pak nachází i definici pojmu „performativní instalace“.

I přes zmíněné nedostatky týkající se složité struktury práce, jež vede k informačnímu zahlcení, jednoznačně převažují pozitiva. Hlavní přínos spatřuji zejména v tom, že autor se snaží systematicky dopátrat, zda je jeho pojem „scénografická instalace“ oprávněný a dokládá k tomu příslušné argumenty teoretické a ukázky z umělecké praxe.

Výsledný pohled je méně přehledný, ale jsem přesvědčena, že práce, po reduktivní editorské úpravě, může sloužit nejen k uvědomění si širokých souvislostí pro to, jak vnímat scénografickou tvorbu v kontextu výtvarného umění a naopak, ale také k zavedení jím navrženého mezioborového pojmu „scénografické instalace“ do teoretického uvažování o scénografii ve vztahu k současnému výtvarnému umění.

5. Závěrečné hodnocení

Celkově disertační práce působí přesvědčivě po formální i obsahové stránce, je v ní zjevný přínos kandidáta, výrazně ovlivněný jeho vlastní tvůrčí praxí jak v divadelní scénografii, tak při práci s médiem instalace v kontextu výtvarného umění, což mu umožnilo zkoumat současné tendence, které pokládá za paralelní ke své vlastní umělecké praxi a je schopen je sledovat i v oblasti teorie. Domnívám se, že student prokázal nejen tvůrčí schopnosti v daném oboru, ale i v oblasti teoretického uměleckého výzkumu.

Autor ve své disertační práci prokázal schopnost samostatné tvůrčí práce v daném oboru. Práce splňuje požadavky standardně kladené na disertační práce v daném oboru a **doporučuji** ji k obhajobě.

V Praze 19. 9. 2017

Mgr. Radoslava Schmelzová